

RAPOR

POLONEZKÖY TABİAT PARKI
ve
POLONEZKÖY YERLEŞMESİ

Oktaç EKİNCİ

yük. mimar

ÇEKÜL Yüksek Değerleme

Kurulu üyesi

Bakanlar Kurulu'nun 31.03.1994 tarihli kararıyla tüm alanları "Orman Rejimi" altına alınan ve 15.07.1994 tarihli Orman Bakanlığı makam onayıyla da "Tabiat Parkı" ilan edilen Polonezköy ve köye mücavir ormanlık alanlar, benim de üyesi olduğum İstanbul III. Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu'nun 1995 ve 1996 yıllarındaki kararlarıyla "doğal SİT" statüsünde "korunması gerekli kültür ve tabiat varlıkları bölgesi" olarak tescil edilmiştir...

Ülkemizde yürürlükte bulunan koruma mevzuatı ve kurumsal yetkiler ~~esasındaki~~ açısından "birden fazla" yasa, orman ve bağlayıcı kararla korumaya alınan

(2)

Polonezköy'e karşı bu çok özel ilgi ve hassasiyetin temel nedeni ise hiç kuşkusuz yine Polonezköy'ün bizzat kendi "çok özel" ve "hassas" niteliği ve konumudur.

Çünkü Polonezköy, bilinen ve esî olmazın tahsil serüveni ve buna dayalı benzersiz kültür kimliğinin yazısira;

- Aynı kimlikle ("Polonez") bütünleşmiş doğal dokusu, peyzaj değerleri ve özgün kırsal yerleşme karakteri;

- İstanbul gibi çok hızlı büyüyen bir metropolün hemen yanında, ama metropoliten baskılardan ve imar tahribatlarından kendini önemli oranda koruyabilmiş çare ve kültür bilinci;

- Bulunduğu yörenin orman bölgesi olması ve orman dokusu ile insan eliyle yaratılmış doğal zenginliklerin bir bütün oluşturduğu zengin flora çeşitliliği ;

3

- Ayrıca, yine geçmişine ve "anlarına" bağlı olarak, Türkiye'nin "himaye"si altındaki eski dokusunun, kimliğinin ve karakterinin korunmasındaki, "tezihe karşı ulusal borç" niteliği taşıyan siyasal-ulusal etik değerler açısından...

Tartımasız bir evrensel değer ve ortak mirastır..

POLONEZKÖY, "TABİATIN" PARÇASIDIR

İşte bütün bu özellikleri ~~ve~~ ile Polonezköy, hemen her yönüyle içinde bulunduğu Tabiat Parkı'nın bir ögesidir; çünkü, yine her yönüyle "Tabiat'ın parçası"dır...

Her ne kadar, yakın geçmişte (koruma kararlarından önce) inşa edilmiş kimi yeni yapılmalarda, köyün tarihinden ve kültüründen gelen "doğayla bütünleşik kırsal Avrupa mimarisi" geleneğiyle tam uyumlu olmayan bazı uygulamalar gerçekleştirilmiş olsa bile, bunlarda da aynı geleneğe karşı gösterilen özen, önemli oranda bir kimlik kaybını ve bozulmayı engellemiştir..

(4)

Polonezköylün ayrıca "konut-bahçe/bina-
doğal çevre/yapı-doğal malzeme/yol-yapı/
yol-bahçe v.b. gibi mimarlık ve yerleşme
tarzı tipolojilerinde ve tercihlerinde de
"tabiatın parçası gibi bir yapılaşma" ve
"tabiatla yaşamı bütünleştiren" bir mekân
anlayışı görülmektedir..

Bütün bu çok özel nitelikler, Polonez-
köy ile Polonezköy Tabiat Parkını "bir
bütün" kıldığı gibi, esasen ülkemizin
öbür bir çok milli parklarındaki ve tabiat
parklarındaki benzer kırsal yerleşmeler
de aynı bütünselliğin örnekleri olarak
değerlendirilmektedir..

Söz gelimi, son yıllarda "Dünya Barış
Parkı" olmaya hazırlanan ve bu kon-
septine bağlı yeni düzenlemeleri, uluslar-
arası bir yarışmayla elde edilen
gelibolu Tarihî Milli Parkı içinde de
kırsal karakterli ve parkla tarafsız-
doğal-kültürel geçmişle örtüşen
yerleşmeler (köy ve mahalleler) mevcuttur..

./..

(5)

Bu köylerin, "milli park sınırları dışında" sayılmaları mümkün olmadığı gibi, sözü edilen uluslararası yarışmaya katılmış, 50'yi aşkın ülkeden 100'ü aşkın mimar, plan, peyzaj mimarı ve antropologların ortak kabulleri, aynı köylerde milli parkın "uyumlu birliktelikleini sürdürmek" olmuştur...

Polonezköy'de ise işte bu "uyumlu birliktelik" niteliği ve gelenekleri, yüksek düzeydedir...

"POLONEZKÖY SİTİ" NİN GEREKLERİ

1995 ve 1996 yılındaki Doçel SIT kararı kapsamında, Polonezköy'ün de yine aynı SIT'in bir parçası olarak ve içinde yer aldığı alanlarla birlikte 2863 sayılı Yasa kurallarıyla ~~de~~ korumaya alınmasının temel gerekçeleri de yukarıda özetlenen niteliklerdir..

Bunlara ek olarak ise özellikle SIT kararının olgunlaşması ve kesinleşmesinde etkili olan diğer bir faktör de

(6)

Polonezköy'ün "İstanbul Metropolitan Alan yayılma baskısı" altında ve olumsuz etkilenmeye açık bir "tehdit" ortamında bulunmasıdır..

Sit alanının, koruma kaygısı taşımayan spekülatif imar yayılmalarına karşı, özellikle siyasi ödünler ve zıssız-zırsız rantlarının gecikliği yüzünden yeterince korunamadığı gerçeği de dikkate alındığında, bu yasal güvenceye ek olarak "Tabiat Parkı" statüsünün de bulunması, ~~bu~~ böylesi eşsiz bir miras için yasadışı önem taşımaktadır.

KORUNAN "DOĞAYA UYUMLU YAŞAM"DIR...

Bütün bunlara rağmen, Polonezköy'ün "kendi" Tabiat Parkının dışına çıkartılması istemine gerekçe oluşturan; "yaşam için gerekli imar faaliyetleri" şeklinde özetlenebilecek beklentilerin de haklılık yanının olmadığını özellikle belirtmek gerekir.

(7)

Çünkü, gerek Tabiat Parkı ile ilgili mevzuat ve süregelen çalışmalarında, gerek doğal SIT statüsüne bağlı yasal kurallar ve planlama ilkelelerinde; "yapısal olarak olacak imar yasakları" yoktur.. Sadece, "doğal dokuyu gözetmeyen, spekülasyon ve çevre-kültür-peyzaj değerlerine aykırı yapılaşma talepleri" için imar yasakları vardır ve bu elbette ki Polonezköy'ün yukarıda özetlenen "kimliğini sürdürerek iskan edilebilmesi için" gereklidir..

Kısaca, bu her iki statüsünün de (Tabiat Parkı ve Doğal Sit) Polonezköy için temel ve başlıca hedefinin; "doğayla ve geçmişten gelen kimlikle uyumlu bir yaşam" olduğunu bilmek ve savunmak gerektiği..

Bu nedenle, şimdiki aşamada yapılması gereken ise Orman Bakanlığı'na sürdürülmekte olan "Tabiat Parkı planlaması" çalışmalarında aynı uyumu gözeterek kararlarının ve imar kurallarının

kullanım

(8)

geliştirilmesini sağlamak; ancak bunu yaparken de doğal SİT kararına bağlı olarak üretilmesi gereken; "Polonezköy Koruma Amaçlı Muş Planı" gazetesıyla Tabiat Parkı planlamasının entegrasyonuna özen göstermektedir.

SONUÇ: Polonezköy doğal SİT alanı ve köy yerleşmesi, Polonezköy Tabiat Parkının ayrılmaz bir parçasıdır; hem doğal SİT'in, hem de Tabiat Parkı'nın varlık ve kimlik nedeni de Polonezköy'dür...

Muhteremliğim buna rağmen, köyün Tabiat Parkı dışına çıkartılması talebi kabul edilemeyeceği gibi, sorunun çözümü ise bu talebin herhangi beklen-tilerden kaynaklandığının tartışılması ve doğayla uyumu sürdürebilecek haklı istemler varsa, bunların da Tabiat Parkı ve SİT Alanı Koruma Planlaması kapsamında değerlendirilmesidir...

Saygılarımla,